

מנהג בבת

לע"נ הגה"צ ר' שריה בן ר'
בצאל יעקב דבליצקי זצוק"ל
הערות והנצחות ט"ל 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 313 פרשת דברים תשע"ח

זבחים צח-קד

ששנינו שכהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק לאכול לערב א"כ מוכח שרק הראוי לאכילה קובע שיכול לחלוק. רב אושעיא מסתפק אם יחלקו לטמא בקרבנות ציבור שהוא נכלל בכהן המחטא או שנאמר שרק הראוי לאכילה קובע וטמא אינו ראוי לאכילה אף בקרבנות ציבור, ורבינא הוכיח מהברייתא הנ"ל שכהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל א"כ מה שקובע זה מי שראוי לאכילה.

המשנה אמרה שאונן נוגע אך אינו מקריב, יש להקשות ששנינו שאונן ומחוסר כיפורים צריכים טבילה לקודש, וביאר רב אמי בשם ר' יוחנן שהמשנה דברה כשטבל ולכן הוא יכול לנגוע אך אם לא טבל אינו יכול לגעת, אך קשה מה מועיל לו הטבילה הרי רבה בר רב הונא אמר שהאנינות חוזרת על אונן אף שהוא טבל, אלא יש לחלק שאם הוא הסיח דעתו הוא לא יכול לגעת ואם לא הסיח את דעתו הוא יכול לגעת, אך קשה שר' יוסטאי בן ר' מתון אמר בשם ר' יוחנן שאם היה היסח הדעת צריך הזאה בשלישי ושביעי, ויש לומר שרק אם הסיח דעתו מטומאת מת צריך הזאה שלישי ושביעי ואם לא הסיח דעתו מטומאת מת אלא רק מטומאת שרץ אינו צריך הזאה, אך קשה שאם הסיח דעתו מטומאת שרץ הוא טמא גמור וא"כ הוא צריך הערב שמש ועוד שגם לתרומה הוא צריך טבילה, ומבאר ר' ירמיה שמדובר שהוא אמר שהוא נשמר מדבר שמטמא ולא מדבר שפוסל, ויש מציאות של שמירה לחלק מהדברים כמו ששנינו שאם יש סל על ראשו **עמוד ב** ויש בתוכו מגריפה והוא אמר לבי על הסל אך לא על המגריפה הסל טהור והמגריפה טמאה ולכאורה נאמר שהמגריפה טמאה את הסל אלא שכלי לא מטמא כלי, אך קשה שהסל יטמא מה שבתוכו וביאר רבא שמדובר שאמר שמרתיה מדבר המטמאה ולא מדבר הפוסלה והתגלגל הדבר לפני רב אבא בר ממל והוא אמר האם לא שמעו את דברי ר' יוחנן בשם רבי שמי שאכל שלישי של תרומה יכול לגעת בתרומה אך אסור לאכול א"כ חכמים עשו מעלה לגבי אכילה אך לא לגבי נגיעה.

המשנה אומרת שאונן אינו חולק ויש לדייק שאם נתנו לו הוא יכול לאכול ויש להקשות ששנינו שאונן ומחוסר כיפורים טובל ואוכל פסחו לערב אבל לא בקדשים, מבאר ר' ירמיה מדפתי שבפסח אגב שהוא יכול לאכול את הפסח אוכל גם קדשים אחרים אך בשאר ימות השנה הוא לא יאכל כלל בקדשים, ומה שהמשנה אומרת לא בקדשים הכוונה בקדשים של שאר השנה, ורב אשי מבאר ששם מדובר שמת לו מת ב"ד וקברוהו ב"ד ואז הוא תופס לילו לכן לא יאכל בקדשים אך אם מת ב"ג וקברוהו ב"ד יום קבורה לא תופס את לילו אפילו מדרבנן, ור"ש הוא הסובר שאנינות לילה מדרבנן ששנינו שלר' יהודה אנינות לילה מדאורייתא ור"ש אומר שהיא מדרבנן שהרי אמרו שאונן טובל ואוכל פסחו לערב אבל לא בקדשים, אך קשה שר"ש אמר שאונן לא משלח קרבנותיו משמע אפילו בפסח, ויש לומר שזה חוץ מפסח, אך קשה ששנינו שר"ש אמר על הפסוק שלמים שהוא מביא רק כשהוא שלם ולא כשהוא אונן ומרכיב תודה כי היא נאכלת בשמחה כשלמים, ומרכיב עולה כי היא באה בנדר ונדבה כשלמים, ומרכיב בכור מעשר ופסח שהם לא באים על חטא, ומרכיב חטאת ואשם שכתוב זבח, ועופות ומנחות ויין עצים ולבונה מרכיב מהפסוק שלמים קרבנו שכל קרבנותיו יבואו כשהוא שלם ולא כשהוא אונן, וכתוב בברייתא פסח א"כ אונן לא מביא פסח, ויש לומר שכתבו פסח לחנם אגב האחרים, ורב ששת מבאר שפסח הכוונה לשלמי פסח, אך קשה שזה נכלל בשלמים ויש לומר שהברייתא מונה שלמים לבד וכן שלמים שבאים מחמת פסח שלא נאמר שכיון שהם מגיעים מחמת פסח הם כפסח ויאכלו באנינות, קמ"ל שלא,

דף ק רב מרי מבאר שאין להקשות בדברי ר"ש ומה שכתוב שלא אוכלים באנינות מדובר כשמת ב"ד וקברוהו ב"ד שיום מיתה תופס לילו מדאורייתא ואם מת ב"ג וקברוהו ב"ד יום קבורה שהוא מדרבנן תופס לילו רק מדרבנן ואז ניתן לאכול באנינות, ורב אשי מקשה ממה שכתוב שר"ש אמר שאמרו שאונן אוכל פסחו ואוכל לערב ולא בקדשים, ורבנן אמרו לו שאנו מדברים על יום מיתה דאורייתא ואתה מדבר על יום קבורה שהוא רק מדרבנן, ואביי מבאר שלא קשה מדברי ר"ש שמה שכתוב שאוכל בפסח מדובר שמת קודם חצות שעדיין הוא לא ראוי לפסח וחלה עליו האנינות אך אם מת אחר חצות שכבר היה ראוי לפסח לא חלה עליו האנינות, ויש להוכיח את החילוק הזה ממה

דף צח הוקשו כל הקדשים לחטאת שכמו שחטאת מקדשת בבלוע כך כולם מקדשים בבלוע, והוקשו לאשם שכמו שבאשם אין קדושה בשפיר ושליא שהרי הוא זכר כך בכל הקדשים אין קדושה בשפיר ושליא שולדות קדשים קדושים רק מהלידה והלאה ולומדים אפשר מדבר שאי אפשר, הוקשו כולם למילואים שכמו שבמילואים מותרם בשריפה ולא היו להם בעלי חיים להשלמה שהרי הם קרבן ציבור כך בכל הקדשים שנתורו הם בשריפה ואין להם השלמה באחרים שאין דינם בשריפה, הוקשו כולם לשלמים שכמו שלמים מפגלים ומתפגלים כך כולם מפגלים ומתפגלים, ובברייתא למדו בשם ר"ע שלמדו ממנחה שכמו שמנחה מקדשת בבלוע כך כולם מקדשים בבלוע, וצריך ללמוד גם מחטאת וגם ממנחה שאם היו לומדים ממנחה היינו אומרים שרק במנחה יש בליעה כי היא רכה אך חטאת לא תקדש בבלוע ואם היה כתוב בחטאת היינו אומרים שרק בבשר יש בליעה לעומקה ולא במנחה, ומחטאת למדו שכמו שחטאת באה רק מחולין וביום ועבודתה בידו הימנית כך כולם באין רק מחולין וביום ובידו ימנית, ובחטאת אמר רב חסדא שלומדים מהפסוק והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו משלו ולא משל ציבור ולא משל מעשר, יש להקשות שבימים לומדים בכל הקדשים מהפסוק ביום צוותו ויש לומר שהברייתא נקטה את זה אגב האחרים, ויש להקשות שבימין לומדים מדברי רבה בר בר חנה בשם ר"ל שכל מקום שכתוב אצבע וכהונה זה בימין ויש לומר שגם ימין נקטו סתם, עוד יש לומר שהברייתא סוברת כר"ש שכשכתוב אצבע לא צריך לכתוב כהונה אך כשכתוב רק כהן יש לכתוב אצבע שהוא בימין, ומאשם לומדים שכמו שאשם עצמותיו מותרים כך כל הקדשים עצמותיהם מותרים.

רבא אומר עמוד ב שודאי אם נבלע בבגד דם חטאת ועליו נפל דם עולה הוא טעון כיבוס אך יש להסתפק במקרה שנבלע דם עולה בבגד ועליו נפל דם חטאת שהוא לא נבלע שהרי הבגד כבר היה בלוע מדם העולה, אך מצד שני יש כאן נגיעה של דם חטאת ורבא פשט שאינו טעון כיבוס.

עוד אמר רבא שודאי אם יש דם על בגדו הוא חוצץ בטבילה ואם הוא טבח שאינו מקפיד על כך אינו חוצץ ושומן על בגדו חוצץ ואם הוא מוכר רבב זה לא חוצץ, ויש להסתפק אם יש דם ורבב על בגדו ולכאורה פשוט שאם הוא טבח יש חציצה בגלל הרבב ואם הוא מוכר רבב יש חציצה בגלל הדם, ויש לומר שהפסוק הוא כשהוא גם טבח וגם מוכר רבב האם על דבר אחד הוא לא מקפיד אך כשיש שני דברים הוא יקפיד, או שנאמר שהוא לא מקפיד גם על שני דברים, ונשאר בתיקו.

פרק טבול יום

משנה כהן טבול יום או שעדיין לא הביא כפרתו אינו חולק בקדשים אף לאכול לערב, אונן נוגע ואינו מקריב ואינו חולק לאכול בערב, כהן בעל מום בין מום עובר ובין שאינו עובר חולק בקדשים אך אינם מקריבים, מי שאינו ראוי לעבודה לא חולק בבשר ומי שאין לו בבשר אינו חולק בעור אפילו אם היא טמא בשעת זריקה ונטהר בשעת הקטר חלבים אינו חולק בבשר שכתוב המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה.

דף צט גמרא מנין שכהן שאינו עובד אינו חולק למד ר"ל מהפסוק הכהן המחטא אתה יאכלנה שרק כהן שמחטא אוכל וכהן שאינו מחטא אינו אוכל, ויש להקשות שהכלל אינו נכון שהרי כל המשמר אינם עובדים ובכ"ז כולם חולקים, ואין לפרש שהכוונה לראוי לחטוי שהרי כהן קטן אוכל גם כשאינו ראוי לחטוי, אלא יש לפרש יאכלנה יחלקנה שרק כהן הראוי לעבודה חולק וכהן שאינו ראוי לעבודה אינו חולק, אך קשה שבעל מום אינו ראוי לעבודה ובכ"ז הוא חולק, ויש לומר שהתורה רבתה אותו להדיא בפסוק כל זכר בכהנים לרבות בעל מום, ואין לומר שנרבה טבול יום מכל זכר שמסתבר לרבות בעל מום כי הוא אוכל אך מצד שני נאמר שנרבה טבול יום כי בערב הוא ראוי, יש לומר שעכשו הוא לא ראוי לחלוקה, ורב יוסף אומר שאם לומדים שיאכלנה הכוונה יחלקנה מדוע התורה לא כתבה יחלקנה אלא זה מלמד שרק מי שראוי לאכילה הוא יכול לחלוק ומי שאינו ראוי לאכילה לא יחלוק.

ר"ל מסתפק אם יחלקו לבעל מום טמא שהגם שאינו ראוי אך התורה רבתה בעל מום להדיא וזה גם כשהוא נטמא או שרק הראוי לאכילה בפועל חולק ומי שאינו ראוי לאכילה לא יחלוק, ורבה הוכיח ממה

ששנינו על הפסוק לה יטמא שמצוה להטמאות ואם לא רצה מטמאים אותו בעל כרחו והיה מעשה ביוסף הכהן שאשתו מתה בערב פסח והוא לא רצה להטמאות ואחיו הכהנים נמנו וטמאוהו בעל כרחו, ויש להקשות ממה ששנינו על הפסוק ולאחותו שאם הלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת לא יטמא ואין ללמוד שלא יטמא גם למת מצוה שכתוב לאחותו שרק לאחותו לא יטמא אך יטמא למת מצוה וא"כ חייבים לחלק שאם מת קודם חצות שעדיין לא היה ראוי לפסח אז מטמאים אותו על כרחו אך אחר חצות שכבר חל חובת פסח לא יטמא, אך יש לדחות שבשני הברייתות מדובר שמת אחר חצות אלא מה שכתוב שטמאים זה כר"ע על כרחו שדרש לה יטמא מצוה והברייתא שלא יטמא סוברת כר"י שמעאל שדרש לה יטמא רשות, אך יש לדחות שלא ניתן להעמיד את הברייתא כר"ע שהרי שנינו שר"ע דרש נפש אלו הקרובים מת אלו הרחוקים לאביו אינו מטמא אך הוא מטמא למת מצוה ומלאמו דורשים שאם הוא היה כהן ונזיר לא יטמא רק לאמו אך יטמא למת מצוה ומלאחיו דורשים שגם אם הוא היה כהן גדול ונזיר לא יטמא רק לאחיו אך הוא יטמא למת מצוה מלאחותו דורשים שגם אם הוא הלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת לא יטמא לאחותו אך הוא יטמא למת מצוה, **עמוד ב** רבא מבאר שלא קשה בדעת ר"י ומדובר לאחר חצות ולר"י גם לאחר חצות לא יביא את פסחו שהתורה דחתה אותו ומה שכתוב אוכל את פסחו מדובר שכבר שחטו וזרקו עליו ולכן לא ידחה מאכילת הפסח ורב אדא בר אהבה מקשה שגם כששחטו וזרקו עליו הוא כבר נפטר מפסח ומדוע יאכל, אמר רבינא שאכילת פסחים מעכבת כדברי רבה בר רב הונא בהמשך, ורבא אמר לרב אדא שמע מה שאומר לך רבך.

רבה בר רב הונא דיבר על הברייתא שעשו יום שמועה כיום קבורה לענין מצות שבעה ושלושים, ולגבי אכילת פסחים עשו יום שמועה כיום ליקוט עצמות ומשמע שביום קבורה לא יאכל גם בערב, ואח"כ שנינו שבין יום קבורה ובין יום ליקוט טובל ואוכל פסחו לערב, ורב חסדא אמר שזה מחלוקת תנאים, ורבה בר רב הונא אמר שמה שכתוב שלא יאכל מדובר שמת לו מת אחר שקיעת החמה ומה שכתוב שיאכל מדובר שהשמועה או הליקוט או הקבורה היה קודם שקיעה, ולכאורה קשה אם הסיבה היתה אחר שכבר קרב הפסח מדוע יאכל אלא מוכח שאכילת פסחים מעכבת, ורב אשי מבאר שאחד זה ואחד זה הכוונה ליום שמועה ויום ליקוט שיכול לאכול בערב אך אחר קבורה לא יאכל, ודברי רב אשי אינם נכונים שאם הברייתא דברה על מה שכתוב קודם ליקוט ושמועה א"כ היה צריך לכתוב זה וזה וא"כ משמע שגם ביום קבורה ניתן לאכול.

התנאים שנחלקו ביום קבורה הם בברייתא ששנינו עד מתי מתאונן עליו כל היום ורבי אומר כל זמן שלא נקבר ואם מדובר ביום מיתה הרי אין מי שחולק על כך שיום מיתה תופס לילו, ועוד כשרבי אמר עד שלא נקבר אם מדובר ביום מיתה וכי יש מי שחולק שאחר קבורה כבר מותר הרי נאמר אחריתה כיום מר, ורב ששת מבאר שנחלקו כשמת יום קודם, ומקשה רב יוסף שבברייתא כתוב שיום שמועה כמלקט עצמות וטובל ואוכל פסחו לערב משמע שביום קבורה לא יאכל לערב וזה לא כאחת מהדעות, אלא יש לבאר עד מתי מתאוננים עליו כל אותו היום ולילו, ולרבי כל זמן שלא נקבר אך אחר קבורה הוא אונן עד הלילה, וכשנאמרו הדברים לפני ר' ירמיה הוא הקשה וכי אדם גדול כרב יוסף יאמר כך הרי לדבריו רבי הוא לקולא והרי שנינו עד מתי מתאונן עליו לרבי כל זמן שלא נקבר אפילו מכאן עד י' ימים וחכמים סוברים שאונן זה רק אותו היום, אלא יש לפרש עד מתי אונן עליו כל היום בלא לילו ורבי אומר כל זמן שלא נקבר ואם נקבר הוא תופס לילו ואמרו את זה לפני רבא והקשו שמשמע מדברי רבי שרק ביום קבורה תופס לילו מדרבנן א"כ יום מיתה תופס לילו מדאורייתא והרי שנינו שר' יהודה אמר באנינות של אהרן הן היום אני אסור ולילה מותר אך לדורות אסור בין ביום ובין בלילה ורבי סובר שאנינות לילה אינה מהתורה אלא מדברי סופרים, ויש לומר שאכן זה מדרבנן,

דף קא אך חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה.
שנו בברייתא שכתוב בפסוק כי כן צוותי כאשר צוה ה', כי כן צוותי שיאכלו באנינות, כאשר צוותי שאמר להם בשעת מעשה, כאשר צוה ה' ואני לא אומר מעצמי, ויש להקשות שיש ברייתא שלר' נחמיה החטאת נשרפה בגלל אנינות ולכן כתוב כאלה ולר' יהודה ור"י היא נשרפה בגלל הטומאה שאם מפני האנינות היה להם לשרוף את כל הג' חטאות או שיכלו לאכול בערב, ועוד שפנחס שלא היה אונן יכל לאכול, ורבא מבאר שגם הברייתא ההיא כר' נחמיה ולא שרפו את הקדשי שעה שהותרו באנינות, ושרפו רק את של ר"ח כי זה היה קדשי דורות שלא הותרו באנינות.

ר' נחמיה מבאר את הפסוקים שמושה אמר מדוע לא אכלתם ואמר משה לאהרן אולי נכנס דמה לפני ולפנים אמר לו אהרן הן לא הובא את דמה, שאל אותו שמה יצאה ממחיצתה אמר אהרן בקדש היתה, אמר לו אולי קרבה באנינות אמר לו אהרן וכי הם הקריבו אני הקרבת, אמר משה אם לא הובא דמה ולא יצאה מדוע לא אכלתם כאשר צוותי באנינות יאכלוה אמר אהרן ותקראנה אותי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה' אולי שמעת רק בקדשי שעה ולא בקדשי דורות ולגבי דורות יש ללמוד ק"ו ממעשר הקל שנאמר בו לא אכלתי באוני ממנו ק"ו שאר קדשי דורות ומיד וישמע משה וייטב בעיניו והוא הודה ולא התבייש לומר לא שמעתי אלא אמר שמעתי ושכחתי, ור' יהודה ור"ש יבארו את הפסוקים שמושה אמר מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקודש שמה נכנס דמה לפני ולפנים, אמר אהרן הן לא הובא את דמה, אמר משה שמה יצאה מחוץ למחיצתה אמר אהרן בקודש היתה, אמר משה שהם הקריבו באנינות ופסלוה אמר לו אהרן וכי הם הקריבו שאנינות פוסלת בהם הרי אני הקרבתי, שאל משה שמה אגב המרירות שכחתם וטימאתם אותה אמר אהרן משה וכי אני חשוד בעיניך לבזות קדשי שמים אמר משה אם לא הובא דמה לפני ולפנים ולא יצאה מדוע לא אכלתם כמו שצוותי לאכלה באנינות אמר אהרן אולי שמעת לאכול באנינות בלילה אחר המיתה שהרי ביום ודאי לא תאכל באנינות שזה ק"ו ממעשר שלא נאכל באנינות וק"ו שקודש לא יאכל ושמע משה והוטב בעיניו, **עמוד ב** ולא בוש לומר לא שמעתי אלא אמר שמעתי ושכחתי ומה שהם לא השוה לאכלה לערב כי היא נטמאה באונס, לשאר התנאים מוכן מדוע כתוב היום שביום בכל מקרה נאסרה האכילה בגלל האנינות אך לר' נחמיה קשה מדוע כתוב היום ויש לבאר שהיום הכוונה לחובת היום, ולר' נחמיה מוכן מדוע כתוב הן היום שזה קדשי דורות אך לרבנן מדוע כתוב הן היום, ויש לפרש שאהרן אמר וכי הן הקריבו אני הקרבתי.

מה שכתוב בברייתא שהיה לכל הג' חטאות להשרף יש לפרש שהם היו ג' כמו ששנינו את שעיר החטאת דרש דרש משה, שעיר זה שעיר נחשון, חטאת זו חטאת שמיני, דרש זה שעיר ר"ח ולא נשרפו שלשתם אלא רק אחד שכתוב והנה שורף וכתוב שתי דרישות שמושה שאל למה את נשרפה והשאר מונחות, ועדיין לא ידוע מי נשרפה מהן אך אחר שכתוב ואותה נתן לכם לשאת את עוון העדה א"כ מוכח ששעיר ר"ח נשרף ולכאורה מה יענה ר' נחמיה לר' יהודה ור"ש מדוע לא נשרפו שלשתם ויש לפרש שר' נחמיה לשיטתו שאנינות לא פוסלת בקדשי שעה.

מה שהקשו שהיה להם לאכול בערב ר' נחמיה סבר שגם אנינות לילה היא מדאורייתא ומה שטענו שפנחס היה עמהם ר' נחמיה סובר שר"א בשם ר' חנינא שפנחס לא נעשה כהן עד שהוא הרג את זמרי שכתוב והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם, ורב אשי אמר עד שעשה שלום בין השבטים שכתוב וישמע פינחס הכהן ונשיאי העדה וראשי אלפי ישראל, ומה שכתוב והיתה לו ברית כהונת עולם היינו לברכה, ור"א סובר שמה שכתוב וישמע פנחס הכהן היינו לייחס את בניו אחריו.

רב אומר שמושה היה כהן גדול וחלק בקדשי שמים שכתוב מאיל המילואים למשה היה למנה, אך קשה מדוע טענו בברייתא שפנחס היה עמהם והרי לרב גם משה יכל לאכול, ויש לומר שמושה היה טרוד בשכינה כמו שכתוב שמושה עלה בהשכמה וירד בהשכמה, ויש להקשות ששנו על הפסוק לחם אלוקיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל ואם כתוב קדשי קדשים מדוע כתוב קדשים קלים ואם כתוב קדשים קלים מדוע כתוב קדשי קדשים, ויש לומר שאם לא היה כתוב רק קדשי קדשים היינו אומרים שרק מקדשי קדשים יאכל שהרי הותרו לזר ולהם ולא יאכל קדשים קלים ואם היה כתוב רק קדשים קלים היינו אומרים שרק קדשים קלים יאכל שהם קלים אך לא יאכל בקדשי קדשים לכן כתוב את שניהם, ולכאורה היכן הותר קדשי קדשים לזר וצריך לומר שהותר למשה א"כ משמע שהוא זר ורב ששת מבאר שהותר לזר בכמה וכמ"ד שיש מנחה בכמה ואין שם פסול זר, ויש להקשות ששנו בברייתא מי הסגיר את מרים הרי משה הוא זר,

דף קב וזר לא רואה את הנגעים ואהרן הוא קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים אלא הקב"ה חלק כבוד למרים ואמר אני כהן ואני מסגירה ואני חולטה ואני פוטרה, וכתוב להדיא שמושה נחשב זר, ור"נ בר יצחק מבאר שרק לגבי נגעים הוא זר כי כתוב אהרן ובניו בפרשת מראות נגעים, ויש להקשות ששנינו שאלישבע היתה יתירה חמש שמחות על שאר בנות ישראל באותו יום, יבמה היה מלך ובעלה כהן גדול ובנה סגן כהונה ובן בנה משוח מלחמה ואחיה נשיא שבט והגיעה לה אבילות על שני בניה, וכתוב יבמה מלך משמע שמושה לא היה כהן גדול ויש לומר שהכוונה שהוא היה גם מלך, ונחלקו תנאים אם משה

נחשב זר ששנינו שר' יהושע בן קרח דרש בפסוק ויחר אך ה' במשה שבכל חרון אף נאמר רושם וכאן לא נאמר רושם ורשב"י אמר שיש כאן רושם שכתוב אח"כ הלא אהרן אחיך הלוי והרי הוא כהן אלא ה' אמר לו שעד עכשיו אהרן היה לוי ואתה כהן מעכשיו אהרן כהן ואתה לוי, וחכמים סוברים שמה היה כהן רק בו' ימי המילואים ויש אומרים שהכהונה פסקה רק מזרעו אך הוא היה כהן שכתוב ומשה איש האלוקים בניו יקראו על שבט הלוי ועוד כתוב משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו וצריך פסוק נוסף שבפסוק הראשון לא משמע לדורות לכן כתוב משה ואהרן בכהניו שהוא היה כהן גם אח"כ.

יש להקשות שיש חרון אף בלי רושם שכתוב ויצא מעם פרעה בחרי אף ולא אמר לו כלום אמר ר"ל שמה שטר לו ויצא, אך קשה שר"ל עצמו דרש בפסוק ונצבת לקראתו על שפת היאור שה' אמר למשה מלך הוא והסבר לו פנים, ור' יוחנן אמר שה' אמר רשע הוא והעז פניך בו ויש להפוך את דברי ר"ל בדברי ר' יוחנן.

ר' ינאי אומר לעולם תהיה עליך אימת מלכות שכתוב וירדו כל עבדיך אלה אלי ומשה לא אמר לפרעה בעצמו, ור' יוחנן למד מהפסוק ויד ה' היתה אל אליהו וישנס מתניו וירץ לפני אחאב.

עולא אמר שמה ביקש מלכות ולא ניתן לו שכתוב אל תקרב הלום והלום הוא מלכות כמו שכתוב מי אנכי ה' אלוקים כי הבאתי עד הלום, ורבה הקשה מהברייתא לעיל שר' ישמעאל אמר יבמה מלך ויש לומר שהכוונה למלכות לו ולזרעו, אך קשה וכי הלום הכוונה לזרעו הרי לגבי שאול נאמר הבא עד הלום איש ורק הוא היה מלך ולא זרעו, ויש לומר שאיש בשת בנו היה מלך ועוד יש לומר שלגבי שאול גם מלכותו שלו לא התקיימה כמו שאמר ר"א בשם ר' חנינא שכשפוסקים גדולה לאדם פוסקים לו ולזרעו עד עולם שכתוב לא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לכסא ואם הוא מגיס את דעתו הקב"ה משפילו כמו שכתוב ואם אסורים בזקים ילכדון בחבלי עוני.

בעלי מומים חולקים כמו ששנו בברייתא שכתוב כל זכר לרבות בעלי מומים ולא צריך לרבות אכילה שהרי כבר כתוב לחם אלוקיו מקדשי הקדשים יאכל אלא למדו מכאן שהוא גם חולק עם כולם, ויש ברייתא נוספת שלא לומדים מכל זכר לאכילה שהרי כבר כתוב ולא לומדים לחלוקה שהרי כבר כתוב אלא בא ללמד שלא נאמר שרק תם ונעשה בעל מום יחלוק אך אם היה בעל מום מעיקרו הוא לא יחלוק קמ"ל שגם הוא יחלוק, ובברייתא נוספת למדו שלא לומדים מכל זכר לאכילה שהרי כבר למדו וכן חלוקה למדו ואף בעל מום מעיקרו למדו, ולומדים מזה שלא נאמר שרק בעל מום קבוע אך בעל מום עובר לא יחלוק, ולכאורה צריך ללמוד להיפך שהרי יותר מסתבר שבעל מום עובר יחלוק ואכן רב ששת אומר שיש להפוך בברייתא ורב אשי אומר שאין צורך להפוך והביאור הוא שלא נאמר **עמוד ב** שבעל מום עובר הוא גרוע יותר והוא כטמא שכל עוד לא נטהר אינו אוכל וא"כ כל עוד לא התרפא הוא לא יאכל, קמ"ל שגם הוא יחלוק.

המשנה אמרה חלל שכל מי שלא ראוי לעבודה אינו חולק אך קשה שבעל מום חולק אף שאינו ראוי לעבודה, ועוד קשה שמשמע שאם הוא ראוי לעבודה הוא חולק הרי טמא בקרבנות ציבור הוא ראוי לעבודה אך אינו חולק, ואין לפרש שהכוונה לראוי לאכילה שהרי קטן ראוי לאכילה ואינו חולק, ויש לומר שלא כתוב במשנה שראוי לעבודה חולק וזה רק דיוק אלא אין להקשות מטמא וגם לא מבעל מום שהתורה רבתה רק אותו לבד.

המשנה אומרת שאף טמא בשעת זריקה ונטהר עד שעת הקטר חלבים לא חולק, משמע שאם היה טהור בשעת זריקה ונטמא בשעת הקטר חלבים הוא יחלוק וזה לא כדעת אבא שאול שאינו חולק עד שיהיה טהור משעת זריקה עד שעת הקטר חלבים שכתוב המקריב את דם השלמים ואת החלב שצריך אפילו את שעת הקטר חלבים.

רב אשי מסתפק באופן שנטמא בין שעת זריקה לשעת הקטר חלבים אך היה טהור בשעת זריקה ובשעת הקטר חלבים האם צריך להיות טהור מתחילה ועד סוף או שהעיקר שבשעת העבודה הוא היה טהור, ונשאר בתיקו.

רבא אמר שהוא למד הלכה שר"א בן ר"ש אמרה בבית הכסא שאם טבול יום בא לחלוק ממנחה ואומרים לו שאם במקום שיפו כחך בחטאתך דחו אתך מחטאת ישראל מקום שהורע כוחך במנחה שהיא כליל ודאי נדחה ממנחת ישראל אך הוא יכול לטעון שמחטאת ישראל דחווה שיפה כוחי ככוחך אך אל תדחני ממנחה שהורע כוחי כמון, ויש ללמוד מהפסוק לכהן המקריב אותה לו תהיה ואומרים לו בא הקרב ותאכל והרי הוא לא יכול להקריב.

אם הוא טוען חלוק לי מחטאת ישראל ואוכל, אומר לו הטהור שאם במקום שהורע כוחך במנחה דחווה ממנחת ישראל מקום שיפו את כוחו בחטאתו ודאי נדיח אותו מחטאת ישראל, ואומר הטבול יום

שמה שנדחתי ממנחת ישראל כמו שהורע כוחך כך הורע כוחי אך לא תדחני מחטאת ישראל שכמו שכוחך יפה כך כוחי יפה, אך לומדים מהפסוק הכהן המחטא אותה יאכלנה בא חטא אכול ואם לא לא תאכל. **אם אומר הטבול יום** תן לי לאכול מחזה ושוק אומר לו הטהור אם במקום שכחך יפה בחטאתך דחיתך מחטאת ישראל שלמים שהורע כוחך שיש לך רק חזה ושוק ודאי אדיתך ואומר הטבול יום שמחטאת דחית אותי שהורע כוחי אצל נשיי ועבדיי אך לא תדחני בחזה ושוק שנשיי ועבדיי אוכלים מהם אלא שכתוב בפסוק לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה והרי אינך יכול לזרוק, והטבול יום יצא אם כל הק"ו שלו על ראשו ואונן מימינו ומחוסר כיפורים משמאלו שגם הם לא חולקים, ורב אחאי מקשה שנאמר שיקבל גם מבכור אלא שאומר הטהור שבמקום שהורע כוחי בחטאת אצל נשיי ועבדיי בכ"ז דחיתך מחטאת ישראל במקום שיפה כוחי בבכור שכולו שלי ודאי אדיתך ממנו אך הטבול יום יכול לומר שדחית אותי מחטאת שהורע כוחי כמו שהורע כוחך אך אל תדיח אותי מבכור שכוחי יהיה יפה ככוחך אלא שכתוב את דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר ובשרם יהיה לך בא זרוק ואכול.

יש להקשות איך ר"א בן ר"ש אמר את הדין הזה בבית הכסא הרי רבה בר בר חנה אמר בשם ר' יוחנן שבכל מקום מותר להרהר בדברי תורה מלבד מרחץ ובית הכסא, ויש לומר שזה היה לאונסו.

דף קג משנה מה שהמזבח לא זכה בבשרה הכהנים לא זוכים בעורה שכתוב עולת איש דוקא עולה שעולה לאיש, עולה שנשחטה שלא לשמה אף שלא עלתה לבעלים עורה לכהנים, בין עולת האיש ובין עולת האשה עורותיהם לכהנים, עורות קדשים קלים לבעלים עורות קדשי קדשים לכהנים וזה ק"ו שאם בעולה שלא זכו בבשרה הכהנים זוכים בעורה קדשי קדשים שהם זכו בבשרה ודאי יזכו בעורה, ואין להוכיח מהמזבח שזכה בבשר שהרי ממילא אין לו עור בכל מקום.

גמרא שנו בברייתא שלר' יהודה לומדים מעולת איש למעט עולת הקדש ור' יוסי בן ר' יהודה אומר שממעטים עולת גרים, ור' חייא בר יוסף מבאר שלר' יהודה ממעטים עולה שבאה מהמותרות שעורה לא לכהנים וזה מובן למ"ד שהמותרות הולכים לנדבת ציבור אך למ"ד שהם הולכים לנדבת יחיד זה לא שונה משאר עולה, ויש לבאר לדברי רבא שהעולה הכוונה עולה ראשונה וכך לגבי העור רק עולה שבאה מתחילה לעולה העור לכהנים מלבד עולה שמתחילה באה לשם קרבן אחר ועכשיו היא נותרה לעולה, ור' אייבו מבאר בשם ר' ינאי שממעטים את מי שמתפס עולה לבדק הבית ולא רק למ"ד שקדשי בדק הבית תופסים מהתורה אלא גם למ"ד שאינם תופסים מהתורה רק הבשר לא נתפס בקדושת בדק הבית אך העור הוא בקדושת בדק הבית, ור"נ אמר בשם רבה בר אבוב שממעטים עולה שבאה מהמותרות ואמר רב המנונא לר"נ האם דברת לדעת ר' יהודה הרי הוא חזר בו ששנינו שלר' יהודה יש ששה שופרות לנדבה שעולה שבאה מהם אין עורה לכהנים ואמר לו ר' נחמיה או ר"ש א"כ בטלת את מה שדרשו אצל יהודיעה הכהן אשם הוא אשם אשם לה' שמה שבא מכח חטאת או אשם יתח בו ועולת הבשר לה' ועורה לכהנים, אמר ר"נ כמה אתה מעמיד את הפסוק שממעט עולת הקדש אמר לו שמדובר במקדשי נכסיו וכדעת ר' יהושע ששנינו שהמקדשי נכסיו והיו בהם בהמות ראיות למזבח זכרים ונקבות, לר"א הזכרים ימכרו לצרכי עולות והנקבות לצורך זבחי

שלמים ודמיהם יפלו עם שאר הנכסים לבדק הבית ור' יהושע אומר שהזכרים עצמם יקברו לעולה והנקבות ימכרו לצורך שלמים ובדמיהם יביא עולות ושאר הנכסים יפלו לבדק הבית ואף לר' יהושע שמחלקים בהקדש זה רק בבשר אך העור נתפס בקדושת בדק הבית.

ר' יוסי בר' יהודה מעט עולת גרים ורב סמאי בר חלקאי הקשה האם גר אינו נכלל בעולת איש אמר רבינא שבאים למעט גר שמת ואין לו יורשים.

שנו בברייתא שמהפסוק עולת איש מרבים עולת איש, ועולת גרים ועבדים ונשים מרבים מעור העולה, ומה שכתוב איש מלמד שרק עולה שעולה לאיש למעט נשחטה חוץ לזמנה או חוץ למקומה שהכהנים לא זכאים בעורה, ואין לומר שגם בעולה שנשחטה שלא לשמה לא יזכו בעורה כיוון שהיא לא עלתה לבעלים **עמוד ב** שעור העולה מרבה, ועורות שאר קדשי קדשים לומדים ממה שכתוב עור העולה אשר הקריב ואין לרבות קדשים קלים שכתוב עולה וכמו שעולה זה קדשי קדשים כך רק בקדשי קדשים ריבו עור לכהנים, ור' ישמעאל אומר שניתן לרבת עורות קדשי קדשים מק"ו שאם בעולה שאין לכהנים בבשרה הם זכו בעורה קדשי קדשים שזכו מבשרם ודאי יזכו בעורם, אך ניתן לפרוך שהמזבח יוכיח שזכה בבשר העולה אך לא בעור, אך יש לומר שהמזבח לא זכה בשום עור ואילו הכהנים זכו בבשר ואם זכו

בבשר יזכו גם בעור, ורבי אומר שממילא רק בעולה צריך ריבוי שיהיה העור לכהנים כי לא זכו בבשר אך בשאר קדשי קדשים שהם זכו בבשר פשוט שיש להם חלק בעור שהעור הולך אחר הבשר, פרים ושעירים הנשרפים עורותיהם נשרפים עמהם וחטאת ואשם וזבחי שלמי ציבור הם מתנה לכהן אם רצו הם יפשיטו אותם ואם רצו יאכלו את הבשר על גב העור, וקדשים קלים שהם לבעלים אם ירצו יפשיטו אותם ואם ירצו אוכלים אותם על גב העור, אך בעולה שנאמר בה והפשיט את העולה וניתח אותה לנתחיה א"כ הכהנים לא יהיו זכאים בעורה לכן אמרה התורה עור העולה אשר הקריב לו יהיה ובא למעט טבול יום ומוסר כיפורים ואונן שאין להם זכות בבשר והיינו אומרים שאמנם אין להם זכות בבשר שהוא לאכילה אך בעור הם כן יזכו לכן מיעטה התורה לו יהיה, ות"ק לא למד מק"ו שלפעמים גם מה שנלמד מק"ו הפסוק טורח לכתבו, ור' ישמעאל למד מאשר הקריב למעט טבול יום אונן ומחוסר כיפורים והוא לא למד מלו יהיה וזה לשיטתו כמו שאמר ר' יוחנן משמו שכתוב לו יהיה בעולה וגם באשם וכמו שאשם עצמותיו מותרים כך עולה עצמותיה מותרים וזה גזירה שוה מופנה שאם לא כן יש לפרוך שרק אשם שבשרו מותר עצמותיו מותרים ועולה לא אלא הפסוק לו יהיה מיותר.

משנה אם אירע פסול בקדשים קודם הפשטם אין עורותיהם לכהנים אך אם נפסל אחר הפשט העור לכהנים ור' חנינא סגן הכהנים אמר שמעולם הוא לא ראה עור שיצא לבית השריפה ולמד ר"ע מדבריו שאם הפשיט בכור והוא נמצא טריפה הכהנים יכולים להנות מעורו וחכמים אומרים שלא ראינו אינו ראייה ויש להוציאו לבית השריפה. **גמרא** במשנה הקודמת כתוב שמה שהמזבח לא זכה בכשרה כהנים לא זכו בעורה ויש לדייק שאף אם הפשיט את העור קודם זריקה הם לא יזכו בעורה וזה כר"א בן ר"ש שהדם לא מרצה על העור בפני עצמו, אך במשנה הזו כתוב שהכל תלוי אם הפסול אירע קודם הפשט או אחר הפשט וזה כרבי שאומר שהדם מרצה על העור בפני עצמו א"כ הרישא כר"א ב ר"ש והסיפא כרבי, ואביי מבאר שכמו שהסיפא כרבי כך הרישא וברישא רבי מודה שהעור אינו מותר כשהופשט קודם זריקה שאין הפשט קודם זריקה, ורבא מבאר שכמו שהרישא כר"א בן ר"ש כך הסיפא ומה שכתוב במשנתנו קודם הפשט ואחר הפשט, **דף קד** יש לבאר קודם הפשט קודם שנראה להפשט ואחר הפשט אחר זריקה שהוא נראה להפשט.

רבי ור"א נחלקו שרבי סובר שהדם מרצה על העור בפני עצמו וגם כשהוא עם הבשר ואם נולד פסול בין קודם זריקה בין לאחר זריקה העור מותר, ור"א בן ר"ש אומר שהדם לא מרצה על העור בפני עצמו וכשהוא עם הבשר אם נולד בו פסול קודם זריקה העור פסול ואם נולד פסול אחר זריקה כיוון שהבשר נרצה שעה אחת יכול להפשיטו ועורו לכהנים, לכאורה הם נחלקו במחלוקת ר"א ור' יהושע ששנינו על הפסוק ועשית עולותיך הבשר והדם שלר' יהושע אם אין דם לזרוק אין היתר בבשר ואם אין בשר אין זורקים את הדם, ולר"א זורקים את הדם גם כשאין בשר שכתוב ודם וזבחך ישפך ומה שכתוב ועשית עולותיך הבשר והדם מלמד שכמו שדם בזריקה כך זורקים את הבשר שהיה ריוח בין הכבש למזבח, ולכאורה ניתן לומר שלר"א זריקת הדם מרצה את העור ולר' יהושע אין ריצוי כלפי העור בלבד, ויש לדחות שלר"א לא נחלקו ונחלקו לדעת ר' יהושע שמי שסובר שאין ריצוי בעור הוא סבר כר' יהושע וגם מי שסבר שיש ריצוי זה לדעת ר' יהושע ור' יהושע דיבר רק על הבשר שאין הפסד לכהנים אך לגבי העור שיש הפסד לכהנים ודאי יהיה ריצוי בזריקה כמו לגבי בדיעבד, ששנינו שאם נטמא הבשר או נפסל או שיצא מחוץ לקלעים לר"א יזרוק ולר' יהושע לא יזרוק אך ר' יהושע מודה שאם זרק הוא ריצה.

ר' חנינא סגן הכהנים אמר שבזמנו לא נשרף עור, אך קשה שעור פרים ושעירים הנשרפים נשרף, ויש לומר שהוא לא דיבר על דבר שמצותו כך ואין להקשות מעור קודם זריקה והפשט שנפסל שנשרף לכו"ע שר' חנינא מדבר על עור חלוק, ואין להקשות מאחר הפשט זריקה לדעת ר"א בן ר"ש שדם לא מרצה רק על העור שר' חנינא סובר כרבי, ועוד י"ל שגם לר"א בן ר"ש לא היה מקרה שהופשט קודם זריקה, ואין להקשות ממקרה שנמצא טריפה בבני מעיים שהעור נשרף שר' חנינא סובר שאם נמצא טריפה בבני מעיים יש ריצוי על העור וכך מדויק מדברי ר"ע שהמפשיט את עור הבכור ונמצא טריפה שהכהנים נהנים מהעור, ור"ע בא לחדש שנהנים מזה גם בגבולים ולא קוברים את העור, ור' חייא בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שהלכה כר"ע וגם הוא דיבר רק כשהתירו מומחה ואם לא התירו מומחה העור אסור והלכה כחכמים.

משנה פרים ושעירים הנשרפים כשנשרפים כמצוותן הם נשרפים בבית הדשן והם מטמאים בגדים וכשאנים נשרפים כמצוותן הם נשרפים

בבית הבירה ואינם מטמאים בגדים, **עמוד** ב ולקחו אותם במוטות, אם יצאו הראשונים מחומת העזרה והאחרונים עדיין לא יצאו לא נטמאים הראשונים עד שיצא לגמרי וכשיצאו שניהם שניהם מטמאים בגדים ור"ש אומר שטומאת הבגדים היא רק משיוצת האור ברובם ואחר שניתך הבשר מי שמתעסק בו אינו מטמא בגדים. **גמרא** רבה בר בר חנה מבאר בשם ר' יוחנן שבירה הוא מקום בהר הבית ששמו כך, ור"ל אומר שכל הר הבית נקרא בירה כמו שכתוב ואל הבירה אשר הכינותי. **ר"נ אומר** בשם רבה בר אבוה שיש ג' בתי הדשן בעזרה היה אחד גדול ששם שרפו פסול קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים ופרים ושעירים הנשרפים שאירע בהם פסול קודם זריקה, והיה בית הדשן נוסף בהר הבית ששרפו שם את הפרים ושעירים הנשרפים שקרה בהם פסול אחר זריקה, וכשנשרפו כמצוותן שרפום מחוץ לג' מחנות, ולוי שנה שהיו ג' בתי דשן אחד גדול בעזרה ששרפו שם פסולי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים ופרים ושעירים הנשרפים שאירע בהם פסול בין קודם זריקה בין לאחר זריקה, והיה בית הדשן נוסף בהר הבית ששם שרפו פרים ושעירים הנשרפים שקרה בהם פסול אחר שיצאו, וכמצוותן שרפום בבית הדשן נוסף שהיה מחוץ לג' מחנות.

ר' ירמיה מסתפק אם לינה מועילה לפסול בפרים ושעירים הנשרפים האם לינה מועילה רק בבשר שהוא ראוי לאכילה ובהם שאינם בני אכילה לינה לא תועיל, או שאין הבדל, ורבא אמר שגם אביי הסתפק בכך והוא הוכיח לו ממה ששנינו לעיל שלכו"ע אם חשב באכילת פרים ושעירים הנשרפים ובשריפתם לא עשה כלום, א"כ גם לינה לא פוסלת, אך יש לדחות שמחשבה לא פוסלת אך לינה בפועל פוסלת, ולכאורה יש להוכיח ממה ששנינו שמועלים בפרים ושעירים הנשרפים משהוקדשו ואחר שנשחטו הוכשרו להפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה ולכאורה הכוונה ללינת בשר, ויש לדחות שהכוונה ללינת האימורים אך יש להוכיח ממה שכתוב בסיפא כולם מועלים בהם בבית הדשן עד שיתוך הבשר ואם בסיפא מדובר על הבשר כך ברישא מדובר על הבשר, אך יש לדחות שכל בבא מדברת על דבר אחר וברישא מדובר על לינת האימורים, ויש להוכיח ממה ששנה לוי ששורפים בהר הבית פרים ושעירים הנשרפים שאירע בהם פסול ביציאתם ולכאורה הכוונה לפסול לינה, ויש לדחות שמדובר בפסול טומאה או יציאתם קודם זריקת הדם.

ר"א מסתפק אם יציאה מועילה בפרים ושעירים הנשרפים, ומבאר ר' ירמיה בר אבא שהספק הוא למ"ד שקודם זריקה נפסלו קדשים קלים שלא הגיע זמנם לצאת וא"כ הספק הוא לגבי פרים ושעירים הנשרפים שחובתם לצאת ולא יפסל יוצא ורק בבשר קדשים קלים שאין חובה להוציאו נפסל ביוצא קודם זריקה, או שגם הם נפסלים כי עדיין לא הגיע הזמן לצאת, ולכאורה יש להוכיח ממה שלוי שנה שאירע בהם פסול ביציאה והכוונה לפסול יוצא קודם זריקה, ויש לדחות שמדובר בפסול טומאה או לינה.

ר"א מסתפק בפרים ושעירים הנשרפים שיצאו ברובם ע"י מיעוט אבר האם ניקח את מיעוט אותו אבר אחרי רובו ועדיין הוא לא יצא וא"כ לא היה יציאת רוב או שהולכים אחר רוב הבהמה, ויש לפשוט שלא עוזבים את רוב הבהמה כדי ללכת אחר רוב אבר, אלא הספק הוא כשיצא חציו ברוב אבר וניקח את מיעוט האבר אחר רוב האבר וא"כ זה נחשב כיצא רובו.